

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Навчально-науковий інститут іноземної філології
Кафедра германської філології та зарубіжної літератури

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з обов'язкової освітньої компоненти

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

для підготовки здобувачів
першого (магістерського) рівня вищої освіти

галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
предметна спеціальність	014.02 Середня освіта (Мова і література (німецька))
спеціалізація	014.022 німецька мова і література
освітня програма	Середня освіта (Мова і література (німецька та англійська))
ННІ	іноземної філології

Укладачі: завідувач кафедри германської філології та зарубіжної літератури **Астрахан Наталя**, викладач кафедри германської філології та зарубіжної літератури **Ващенко Тетяна**

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри германської філології
та зарубіжної літератури
Протокол від № 14 від 13.05.2023

Завідувач кафедри _____ Наталя АСТРАХАН

Житомир 2023

УДК 82.09:82(1-87)(075.8)

А 83

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка
(протокол № 10 від 26 травня 2023 року)*

Рецензенти:

Тетяна КОВАЛЬОВА, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету;

Олександр ЄВЧЕНКО, кандидат філологічних наук, доцент кафедри філософсько-історичних студій та масових комунікацій державного університету «Житомирська політехніка»;

Наталія ЩЕРБА, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри міжкультурної комунікації та іншомовної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Астрахан Н. І., Ващенко Т. Ю. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять із освітньої компоненти «Актуальні проблеми сучасної літератури та методика навчання зарубіжної літератури» для здобувачів другого рівня вищої освіти. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2023. 46 с.

© Астрахан Н. І., 2023

© Ващенко Т. Ю., 2023

© Житомирський державний
університет імені Івана Франка, 2023

ЗМІСТ

Опис освітньої компоненти.....	4
Критерії оцінювання навчальних досягнень на семінарському занятті....	5
Семінарське заняття № 1	7
Семінарське заняття № 2	10
Семінарське заняття № 3	12
Семінарське заняття № 4	14
Семінарське заняття № 5	16
Семінарське заняття № 6	18
Семінарське заняття № 7	21
Семінарське заняття № 8	23
Семінарське заняття № 9.....	25
Семінарське заняття № 10.....	29
Семінарське заняття № 11.....	32
Семінарське заняття № 12.....	34
Питання до іспиту.....	36
Рекомендована література.....	41

ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика освітньої компоненти	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	01 Освіта / Педагогіка	Обов'язкова	
	Спеціальність: 014.02 Середня освіта (Мова і література (німецька))		
Модулів - 1	Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Мова і література (німецька та англійська))	Рік підготовки	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 120		Лекції:	
		20 год.	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2,4 самостійної роботи студента - 4,8	Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Практичні/Семінарські:	
		24 год.	-
		Лабораторні:	
		-	-
		Самостійна робота:	
		76 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		-	-
		Вид контролю:	
Екзамен (I семестр)			

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ НА СЕМІНАРСЬКОМУ ЗАНЯТТІ

Відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» (https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf.) розроблені критерії оцінювання відповідей на теоретичні питання та виконання практичних завдань на семінарських заняттях.

Поточний, модульний та підсумковий контроль дозволяють системно та об'єктивно оцінити академічні досягнення здобувачів за всіма видами навчальних робіт, передбаченими навчальною та робочою програмами, силабусом, інструктивно-методичними матеріалами до семінарських занять, методичними рекомендаціями до організації самостійної та індивідуальної роботи.

Семінарське заняття	Теоретичні питання (кількість балів)	Практичні завдання (кількість балів)
Семінарське заняття № 1	50	50
Семінарське заняття № 2	50	50
Семінарське заняття № 3	50	50
Семінарське заняття № 4	50	50
Семінарське заняття № 5	50	50
Семінарське заняття № 6	50	50
Семінарське заняття № 7	50	50
Семінарське заняття № 8	50	50

Семінарське заняття № 9	50	50
Семінарське заняття № 10	50	50
Семінарське заняття № 11	50	50
Семінарське заняття № 12	50	50
Підсумкова модульна контрольна Робота	100	

Додаткові бали

1. Підготовка презентації за одним з питань теми – 5 балів.
2. Підготовка презентації за всіма питаннями теми – 10 балів.
3. Створення оригінального есею за питаннями для самоконтролю – 12 балів.
4. Розробка оригінального уроку – 15 балів.
5. Систематизація педагогічного досвіду вчителя-новатора – 20 балів.
6. Написання самостійної статті науково-методичного характеру – 25 балів.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Тема: **ГЕРМАН ГЕССЕ, МАКС ФРІШ: ВІД МОДЕРНІЗМУ ДО ПОСТМОДЕРНІЗМУ**

Мета: показати, як у літературі ХХ століття починають проростати тенденції руху від модернізму до постмодернізму, як ці тенденції проявляються на рівні поетики роману; з'ясувати особливості європейського інтелектуально-філософського роману середини – другої половини ХХ століття.

Опорні поняття: модернізм, постмодернізм, архетип, архетипний аналіз, психоаналіз, утопія, антиутопія, гіпертекстуальність, інтертекстуальність, наративна структура, наратологія, гомодієгетичний наратор, гетеродієгетичний наратор, художня цілісність.

План

1. Герман Гессе у літературі ХХ ст.
2. Риси модернізму в творчості письменника. Роман «Степовий вовк». Можливості психоаналітичного прочитання та архетипного аналізу.
3. Історія створення роману «Гра в бісер».
4. Особливості композиції роману.
5. Образ Касталії та проблема духовності у сучасному світі.
Смисл назви: «Гра в бісер» як утопія та антиутопія.
6. Тема жертвенного служіння як домінуюча у творі. Образ Йозефа Кнехта. Основні мотиви поезій Йозефа Кнехта, їх роль у художньому цілому роману.
7. Жанрова природа твору.
8. «Гра в бісер» як пролог літератури постмодернізму (принцип гри, гіпертекстуальна побудова, інтертекстуальність роману).
9. Особливості організації оповіді в романі М. Фріша «Нехай мене звать Гантенбайн». Умовність та гра як основні закони художнього світу твору.

10. Принципи організації образної системи твору.
11. Особливості художнього стилю М. Фріша. Жанрова своєрідність роману «Нехай мене звать Гантенбайн».
12. Художня цілісність літературного твору в контексті постмодерністської поетики.

Література

Основна

1. Астрахан Н. І. Вставна новела в художній структурі роману М. Фріша «Нехай мене звать Гантенбайн». *Питання літературознавства : науковий збір.* / гол. ред. О. В. Червінська. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. Вип. 95. С. 7-19.
2. Астрахан Н. І. Духовно-творчий та історичний виміри буття в художньому цілому філософського роману: «Гра в бісер» Г. Гессе та «Доктор Живаго» Б. Пастернака. *Мова і культура. (Науковий журнал).* Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. Вип. 19. Т. V (185). С. 112-121.
3. Астрахан Н. І. Музика як основа універсальної мови духовної культури (на матеріалі роману Германа Гессе «Гра в бісер») // *Музична фактура літературного тексту : інтермедіальні студії / за редакцією Світлани Маценки.* Львів : Апріорі, 2017. С. 161-170.
4. «Гуллівер у Швейцарії». Макс Фріш – інтелектуал на перехресті традицій і культур : [зб. наук. праць] / НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка, Центр германістики; упоряд.: Маргім Укзер, Євгенія Волощук, Олександр Чертенко ; [вступ. ст. К. Шьоненбергера]. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2012. 255 с.
5. Затонський Д. Макс Фріш – прозаїк і драматург. *Вікно в світ.* 2002. №1. С. 5-24.

Додаткова

1. Волощук Є., Бігун Б. Доба «ізмів»: модернізм та авангардизм у західноєвропейській літературі першої половини ХХ століття ; [НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка]. Київ : Академперіодика, 2014. 323 с. (Наука для всіх).
2. Волощук Є. В. Чарівна флейта Модерну. Духовно-естетичні тенденції німецькомовної модерністської літератури ХХ ст. у ліриці Р.М. Рільке, прозі Т. Манна, драматургії М. Фріша: Монографія. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008. 528 с.

3. Мілованова В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : навч. посібник. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 2-ге вид., випр. і доп. 172 с.

Питання для самоконтролю

1. Що зумовило специфіку швейцарської літератури середини ХХ століття?
2. Якими є основні вектори й віхи творчої еволюції Г. Гессе?
3. Чим вирізняються художні концепції людини у романах Г. Гессе «Степовий вовк» та «Гра в бісер»?
4. Якого значення набуває вислів «гра в бісер» в контексті однойменного роману?
5. Чому роман «Нехай мене звать Гантенбайн» можна навати експериментальним?
6. Чим вирізняється гомодієгетичний наратор від гетеродієгетичного? Яким є наратор у романі Фріша?
7. Проаналізуйте одну зі вставних новел роману «Нехай мене звать Гантенбайн в контексті художнього цілого твору?
8. Якого значення набуває концепт «гра» в романі Г. Гессе «Гра в бісер» і в романі М. Фріша «Нехай мене звать Гантенбайн»? У чому полягає різниця?
9. Як ви зрозуміли відмінність між «доцентровим» та «відцентровим» романом?

Семінарське заняття № 2

Тема: ПОСТМОДЕРНІЗМ У ТВОРЧОСТІ ХОРХЕ ЛУЇСА БОРХЕСА

Мета: висвітлити художню своєрідність творчості аргентинського письменника, її мотивно-тематичну, жанрову своєрідність, окреслити координати міфопоетичного художнього світу Х. Л. Борхеса.

Опорні поняття: епос, епічний твір, інтелектуальна новела, художній текст, структура художнього тексту, міфопоетичне мислення, магічний реалізм, постмодернізм.

ПЛАН

1. «Латиноамериканське диво» і творча особистість Х. Л. Борхеса.
2. Жанр інтелектуально-філософської новели у творчості письменника.
3. Мотиви книги, лабіринту, письма, слова. Новели «Вавілонська бібліотека», «Письмена бога», «Алеф», «Сад стежок, що розходяться» та ін.
4. Особливості художньої структури новели Х. Л. Борхеса «Троянда Парацельса».
5. Міфопоетичне мислення письменника в новелі та шляхи його структурного аналізу.
6. Творчість Х. Л. Борхеса і становлення постмодернізму.

Література

Основна

1. Борхес Х. Л. Алеф: прозові твори: пер. з ісп. Харків : Фоліо, 2008. 572 с. (Бібліотека світової літератури).
2. Астрахан Н. І. Особливості міфопоетичного мислення в новелі Х. Л. Борхеса «Троянда Парацельса» // Літературний твір: шляхи дослідження поетики: Збірка статей (Г. Ф. Бондаренко, Г. І. Соболевська, Н. І. Астрахан, Н. В. Євченко та ін. За ред. проф. Чиркова О. С. Житомир: Полісся, 2006. С. 105–117.

3. Борхес Х. Л. Вигадані історії: Оповідання; пер. з ісп. В. Шовкуна; прим. С. Борщевського. Київ: Видавнича група КМ-Букс, 2016. 192с
4. Борхес Х. Л. Книга Піску. Пам'ять Шекспіра; пер. з ісп. С. Борщевського. Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. 160 с.
5. Мілованова В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : навч. посібник. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 2-ге вид., випр. і доп. 172 с.

Додаткова

1. Борхес Хорхе Луїс // Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник : у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. Т. 1 : А – К. С. 167.

Питання для самоконтролю

1. Якого значення у творості Х. Л. Борхеса набуває тема культури?
2. Якими є найбільш значущі мотиви, що об'єднують всі твори письменника?
3. Що характеризує міфопоетичне мислення?
4. Звідки походить словосполучення «логіка бриколажу»?
5. Які жанри можна вважати найбільш характерними для творчості Х. Л. Борхеса?
6. Якого значення у новелах письменника набуває мотив істинного і хибного бачення?
7. Які риси творчості Борхеса свідчать про її дотичність до постмодернізму?

Тема: ЖАНР РОМАНУ У ТВОРЧОСТІ ІТАЛО КАЛЬВІНО

Мета: розкрити характерні особливості творчої системи Італо Кальвіно; проаналізувати принципи побудови художньої структури роману «Якщо подорожній одної зимової ночі».

Опорні поняття: постмодерністський роман, фрагментарність, цитатність, гра, структура оповіді, мотив, персоносфера, металітературність.

ПЛАН

1. І. Кальвіно – представник італійської літератури другої половини – кінця ХХ ст.
2. Творча еволюція І. Кальвіно й становлення європейського постмодернізму.
3. Особливості композиції роману «Якщо подорожній одної зимової ночі».
4. Тема читання та книги в романі. Суспільство і література в художній інтерпретації письменника.
5. Образна система твору. Образи автора, читача та читачки, перекладача Гермеса Марани.
6. Проблема художньої цілісності та особливості поетики роману.
7. Значення фіналу твору. Апокаліптичні мотиви.

Література

Основна

1. Астрахан Н. Металітература як спосіб оприявлення метареальності: на шляху до нової картини світу. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. 2021. № 17. С. 6–15. <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2021.17.1>
2. Євченко О. В. Особливості організації текстової єдності у постмодерністському романі Італо Кальвіно «Якщо одного разу зимової ночі мандрівник...». *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2010. Випуск 53. Філологічні науки. С. 203–208.

3. Кальвіно І. Якщо подорожній одної зимової ночі / Пер. Н. Гайдучик. Львів : ВСЛ, 2018.

4. Савина А. Прояви металітературності в романі Італо Кальвіно «Якщо подорожній одної зимової ночі». *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2020. Вип. 1 (92). С. 33–41. DOI 10.35433/philology.1 (92).2020.33-41

Додаткова

1. Зубрицька М. Homo legens: читання як соціокультурний феномен. Львів: Літопис, 2004. 352 с.

2. Мілованова В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : навч. посібник. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 2-ге вид., випр. і доп. 172 с.

Питання для самоконтролю

1. Яку роль у становленні літератури постмодернізму відіграла творчість Італо Кальвіно?
2. Охарактеризуйте особливості композиції роману.
3. У чому специфіка наративної структури твору?
4. Назвіть ім'я письменника, якого можна вважати персоніфікацією автора роману?
5. Яким є бачення літератури Гермеса Марани? Яку роль у творі відіграє цей персонаж?
6. Який вийде текст, якщо зібрати в одному контексті перші фрази всіх перших розділів роману, що їх прочитує читач?
7. Чому читачка у творі має власне ім'я, а читач ні?
8. Як Ви зрозуміли, що таке металітературність?
9. Які елементи поетики роману говорять про його належність до постмодернізму?

Тема: **У. ЕКО: ВІД СТРУКТУРАЛІЗМУ ТА ПОСТСТРУКТУРАЛІЗМУ
ДО ХУДОЖНЬОЇ ПРАКТИКИ. РОМАНИ «ІМ'Я РОЗИ»,
«ТАЄМНИЧЕ ПОЛУМ'Я ЦАРИЦІ ЛОАНИ»**

Мета: розкрити особливості творчої еволюції італійського науковця й письменника, охарактеризувати його внесок у розвиток сучасного літературознавства, а також становлення літератури постмодернізму; визначити риси художньої своєрідності Еко-романіста.

Опорні поняття: жанр, карнавальна культура, структуралізм, постструктуралізм, постмодернізм, індивідуальний міф, масова література, текст.

ПЛАН

1. У. Еко – італійський історик, культуролог, літературознавець, письменник.
2. Історія створення роману «Ім'я Рози».
3. Проблематика роману: історичні, культурологічні, філософські, семіотичні аспекти.
4. Особливості організації оповіді та персоносфера роману. Адсон із Мелька та Вільгельм Баскервільський.
5. Жанрова природа роману.
6. «Замітки на полях «Імені Рози» як естетична декларація постмодернізму.
7. Місце роману «Таємниче полум'я цариці Лоани» у творчій спадщині У. Еко.
8. Феномен «паперової пам'яті» й концепція людини у творі.
9. Значення літературних ремінісценцій. Мотиви туману, лабіринту, книги, полум'я серед інших мотивів роману.
10. Проблема творчого методу У. Еко.

Література

Основна

1. Еко У. Ім'я Рози / перекл. з італ. Мар'яни Прокопович. Харків: Фоліо, 2006. 575 с.

2. Мартинова Н. Аналіз ключових образів в романі «Ім'я троянди» URL: <http://philosophy.ck.ua/analiz-klyuchovikh-obraziv-v-romani-im/>
3. Стеценко Т. Роман Умберто Еко «Ім'я троянди». *Зарубіжна література*. 2002. № 8. С. 37 – 38.

Додаткова

1. Астрахан Н. І. Художня концепція пам'яті в романі У. Еко «Таємниче полум'я цариці Лоани». *Питання літературознавства*. 2018. № 98. С. 41–58.
2. Масімова Л. Г. Концепція людини та світу у публіцистичній і художній творчості Умберто Еко. : Дис... канд. наук: 27.00.04 2008. URL: <http://www.disslib.org/kontseptsia-ljudyny-ta-svitu-u-publitsystychniy-i-khudozhniy-tvorchosti-umberto-eko.html>

Питання для самоконтролю

1. Чим можна пояснити перехід У. Еко від наукової творчості до художньої?
2. Які літературознавчі праці цього автора Вам відомі? Які з них Ви читали?
3. Чи знайомі Ви з екранізаціями романів письменника?
4. Де і коли відбувається дія у романі «Ім'я Рози»?
5. Який образ є центральним хронотопічним образом у романі «Ім'я Рози»?
6. Чому Вільгельма Баскервільського можна назвати людиною доби Відродження?
7. Чому антична книга руйнівним чином вплинула на існування середньовічного монастиря?
8. Як узгоджуються мотиви пам'яті і кохання у романі «Таємниче полум'я цариці Лоани»?
9. З яких частин складається цей роман? У чому незвичність оповідної структури у заключній частині твору?
10. Спираючись на уявлення К. Леві-Стросса про структуру міфопоетичного мислення, розкажіть про індивідуальний міф Джамбатісто Бодоні (за романом У. Еко «Таємниче полум'я цариці Лоани»).

Тема: **ТВОРЧИСТЬ ГАБРІЕЛЯ ГАРСІА МАРКЕСА НА МЕЖІ ХХ-
ХХІ СТОЛІТЬ**

Мета: визначити основні тенденції творчої еволюції колумбійського письменника, відстежити, як риси поетики, що визначились на момент створення роману-міфу «Сто років самотності», зумовили творчість Маркеса на межі ХХ – ХХІ століть.

Опорні поняття: новий латиноамериканський роман, роман-міф, часопростір, магічний реалізм, металітературність, мотив, історичний тип людини, псевдомемуари.

ПЛАН

1. Творчість Г.Г. Маркеса і феномен нового латиноамериканського роману.
2. Історія створення роману «Сто років самотності» (1967).
3. Міфологічний часопростір роману.
4. Закони художнього світу роману «Сто років самотності» і образ Мелькіадеса. Диво у Маркеса.
5. Принципи побудови образної системи. Тема самотності та мрія про людську солідарність.
6. Жанрова природа роману. Літературні орієнтири письменника.
7. Творчість Г.Г. Маркеса на межі століть. Письменник у культурному житті початку ХХІ століття.
8. Псевдомемуари «Жити, щоб розповідати про життя».
9. Мотивно-тематичні зв'язки між романом «Сто років самотності» та мемуарною книгою «Жити, щоб розповідати про життя».
10. Магічний реалізм Маркеса в історії світової літератури ХХ століття.

Література

Основна

1. Давиденко Г., Стрельчук Г., Гринчак Н. Історія зарубіжної літератури ХХ століття. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 488 с. URL: https://pidruchniki.com/1584072027945/literatura/istoriya_zarubizhnoyi_literaturi_xx_stolittya

2. Жердинівська М. Латиноамериканська література від джерел до «магічного реалізму». *Всесвіт*. 1998. № 1. URL: http://argo-unf.at.ua/load/vsesvit/1998_01_zherdinivska_margarita_latinoamerikanska_literatura_vid_dzherel_do_magichnogo_realizmu/490-1-0-4333
3. Лазаревич Н. Часопросторові параметри романів-метафор «Сто років самотності» Габріеля Гарсії Маркеса та «Око прірви» Валерія Шевчука. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. Філологічні науки. 2016. № 8. С. 71–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Litpro_2016_8_17
4. Маркес Г. Г. Сто років самотності / Пер. з ісп. П. Соколовський. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=111>
5. Фока М. Природа магічного у творчості Г. Гарсія Маркеса. *Науковий вісник МГУ*. Серія: Філологія. 2017. Вип. 26 (1). С. 116–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2017_26%281%29_35

Додаткова

1. Дзюбенко В. Книга дня: «Сто років самотності» Габріеля Гарсія Маркеса // BBC Пломінь. 12.12.2019. URL: <https://plomin.club/book-of-the-day-one-hundred-years-of-solitude/>
2. Помбо Ф. Р. Як «Сто років самотності» змінили світ // BBC Culture. 6 червня 2018. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-cul-44360186>

Питання для самоконтролю

1. Який твір Г. Г. Маркеса став його найпопулярнішою книгою? Як Ви пояснюєте таку цікавість до цього твору?
2. У яких часових площинах відбуваються події, про які розповідає роман «Сто років самотності»?
3. Де відбувається романна дія? У чому незвичність цього простору?
4. Чи згодні Ви з міркуваннями героїв твору, що час «зіпсувався» в ході розгортання історії родини Буендіа? У чому причини такої «зіпсованості»?
5. Яку роль відіграє у романі Мелькіадес? Що спільного між романом Маркеса і рукописами Мелькіадеса?
6. Наведіть приклад «дива» у романі «Сто років самотності». Спробуйте витлумачити значення цього «дива» в контексті твору. Як письменник описує неймовірні речі?
7. Що об'єднує всіх представників родини Буендіа? Чому ця родина може уособлювати все людство у сприйнятті читачів?

8. Чому книга «Жити, що розповідати про життя» - це псевдомемуари?
9. Яку роль у книзі «Жити, щоб розповідати про життя» відіграє образ матері письменника?
10. Як Маркес мотивує своє рішення стати літератором у мемуарах? Як вони відображають особисте життя й історичний час?

Практичне заняття № 6

Тема: ПОСТМОДЕРНІЗМ У ТВОРЧОСТІ МИЛОРАДА ПАВИЧА.
«ХОЗАРСЬКИЙ СЛОВНИК». «УНІКАЛЬНИЙ РОМАН».

Мета: з'ясувати художні особливості творів Милорада Павича, розглянути їх значення в контексті становлення літератури постмодернізму, визначити зв'язок із магічним реалізмом.

Опорні поняття: магічний реалізм, постмодернізм, роман-міф, гіпертекстуальність, бароко, метафора.

ПЛАН

1. Творчість М. Павича в контексті літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття.

2. Особливості композиції роману «Хозарський словник». Гіпертекстуальна побудова твору. Стратегії прочитання.

3. Приципи побудови образної системи. Образ принцеси Атех. Ловці снів у романі. Хозари як глибинне людство.

4. Сон як метафора тексту. Своєрідність метафоричного мислення М. Павича.

4. Місце «Унікального роману» в творчості письменника.

5. Композиція роману й авторська інструкція щодо прочитання.

6. Образна система. Демонічні персонажі у творі.

7. Концепція людини-митця та художньої творчості в інтерпретації М. Павича.

8. Сон, час та вічність у художньому світі роману.

8. Метафоричність прози М. Павича й естетика бароко.

9. Жанрова природа творів.

10. Міфологія, фольклор, сербсько-візантійська культурна традиція й інші джерела творчості М. Павича.

Література

Основна

1. Астрахан Н. І. Буття літературного твору: аналітичне та інтерпретаційне моделювання : Монографія. Київ: Академвидав, 2014. (Серія «Монограф»). С. 296–308.

2. Астрахан Н. І. Постмодернізм як художня репрезентація негативного індивідуально-суб'єктивного досвіду: «Унікальний роман» М. Павича на перетині минулого і майбутнього // Література як утопія : монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. С. 210–220.

3. Рось О. І зробив я те, що зробив (Із історії українського перекладу «Хозарського словника»). *Незалежний культурологічний часопис «І»*. 1999. Число 15. URL: <http://www.ji.lviv.ua/index.htm>

Додаткова

1. Давиденко Г., Стрельчук Г., Гринчак Н. Історія зарубіжної літератури ХХ століття. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 488 с. URL: https://pidruchniki.com/1584072027945/literatura/istoriya_zarubizhnoyi_literaturi_xx_stolittya

2. Мілованова В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : навч. посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 2-ге вид., випр. і доп. 172 с.

Питання для самоконтролю

1. Як би Ви визначили основні закони художнього світу М. Павича?
2. Чому автор назвав «Хозарський словник» «романом-лексиконом»?
3. Що символізують кольори, які дали назву трьом основним книгам «Хозарського словника»?
4. У яких часових планах розгортаються події роману?
5. У чому незвичність побудови образної системи твору?
6. Я тлумачиться у «Хозарському словнику» тема кохання?
7. Спробуйте визначити сутність метафоричного образу сну у романі? Хто такі «ловці снів»?
8. Якщо хозари – це метафора, то яким є її значення відповідно до художньої логіки письменника?
9. Якою бачить людину Павич в «Унікальному романі»?
10. Чи можна вважати головних героїв твору винуватцями злочинних дій?
11. Яке смислове навантаження несуть епіграфи до «Унікального роману»?

Практичне заняття № 7

Тема: КУЛЬТУРНІ СВІТИ ЗАХОДУ ТА СХОДУ У ТВОРЧОСТІ ОРХАНА ПАМУКА. РОМАН «МЕНЕ ЗВАТИ ЧЕРВОНИЙ»

Мета: визначити художні координати творчого світу Орхана Памука; з'ясувати особливості художньої структури роману «Мене звати Червоний».

Опорні поняття: постмодернізм, структура оповіді, персоносфера, мотив, інтертекстуальність, художній стиль.

ПЛАН

1. Орхан Памук – представник турецької літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст.
2. Місце роману «Мене звати Червоний» у творчій спадщині письменника.
3. Хронотоп роману. Світ мусульманського сходу у творі. Образ Стамбула.
4. Особливості організації оповіді та персоносфери. Система оповідачів.
5. Тема художника та мистецтва у романі. Проблеми співвіднесення Сходу та Заходу, традиції та новаторства, індивідуального стилю та колективної співпраці митців.
6. Мотиви книги, сліпоти, часу, пам'яті в романі. Інтертекстуальність основних мотивів роману.
7. Тема кохання у творі. Образи Шекюре та Кари.
8. Значення детективної лінії у творі. Проблема злочину.
9. Символічні образи у творі. Смысл назви.
10. Особливості художнього стилю Орхана Памука.

Література

Основна

1. Бульвінська О. І. Орхан Памук: зіткнення цивілізацій чи міст між Сходом і Заходом. *Всесвіт. літ. та культура в навч. закладах України*. 2010. № 2. С. 34–38.

2. Гаджиева Г. Ю. Постмодернізм у сучасній турецькій літературі (на прикладі романів Орхана Памука). *Література в контексті культури*. 2014. Вип. 24. С. 24–29. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/lvk_2014_24\(2\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/lvk_2014_24(2)_6)

3. Матіяш Б. Орхан Памук: червоно-чорні кольори турецької літератури. *Кн. клуб плюс*. 2005. № 2. С. 26–27.

4. Памук О. Мене називають Червоний : роман / Орхан Памук ; [пер. з тур. О. Б. Кульчинського]. Харків : Фоліо, 2012. 640 с. (Бібліотека нобелівських лауреатів).

Додаткова

1. Давиденко Г., Стрельчук Г., Гринчак Н. Історія зарубіжної літератури ХХ століття. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 488 с. URL: https://pidruchniki.com/1584072027945/literatura/istoriya_zarubizhnoyi_literaturi_xx_stolittya

2. Мілованова В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : навч. посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 2-ге вид., випр. і доп. 172 с.

Питання для самоконтролю

1. Якого значення набуває образ Стамбулу у творчості Орхана Памука?

2. Яку історичну епоху зображує письменник? Чому саме цей період зацікавив його як митця, що об'єднує західну і східну культуру?

3. Чому роман «Мене звати Червоний» має таку складну наративну (оповідну) структуру?

4. Назвіть всіх оповідачів. Яку функцію виконує кожен з них?

5. У чому принципова відмінність від середньовічним мистецтвом і ренесансним? Чим різниться східна та західні традиції образотворчого мистецтва?

6. Яку роль у романі відіграє детективна сюжетна лінія?

7. Що об'єднує роман «Мене звати Червоний» із романом У. Еко «Ім'я Рози»?

8. Як потрактовується у романі «Мене звати Червоний» тема кохання?

Практичне заняття № 8

Тема: Письменники ХХІ століття — лауреати Нобелівської премії з літератури

Мета: ознайомити здобувачів освіти з творчими постатями письменників, які були відзначені Нобелівською премією з літератури у ХХІ столітті, охарактеризувати вектори їх творчості, розглянути окремі твори як такі, що репрезентують сучасний літературний процес.

Опорні поняття: висока література та масова література, літературна традиція, національна література, постмодерністська художня парадигма, сучасна література, літературна традиція.

ПЛАН

1. Нобелівська премія, критерії та політика її присудження.
2. Нобелівські лауреати ХХ ст. (за вибором).
3. Дж. Максвелл Кутзее.
4. Ельфріда Елінек.
5. Гарольд Пінтер.
6. Маріо Варгас Льюса.
7. Кадзуо Ішигуро.
8. Нобелівські лауреати останніх років (за вибором).

Література

Основна

1. Давиденко Г., Стрельчук Г., Гринчак Н. Історія зарубіжної літератури ХХ століття. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 488 с. URL: https://pidruchniki.com/1584072027945/literatura/istoriya_zarubizhnoyi_literaturi_xx_stolittya
2. Мілованова В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : навч. посібник. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 2-ге вид., випр. і доп. 172 с.

Додаткова

1. All Nobel Prizes in Literature URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/lists/all-nobel-prizes-in-literature/>

Питання для самоконтролю

1. Які зміни Ви запропонували б внести у критерії присудження Нобелівської премії з літератури?
2. Що, на Ваш погляд, об'єднує всіх письменників – лауреатів Нобелівської премії з літератури XXI століття?
3. Назвіть письменника, якому б Ви присудили Нобелівську премію з літератури у 2023 році? З яким формулюванням?
4. Який твір з тих, що стали основним приводом для присудження автору Нобелівської премії, Ви вважали б за необхідне екранізувати? Чому?
5. Чи повинні політичні фактори впливати на вибір лауреатів Нобелівської премії з літератури?

Тема: ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ БАЗОВОЇ ТА ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ І НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ІЗ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ. ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОЦІ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета: ознайомити здобувачів освіти із Державним стандартом базової та повної середньої освіти, чинним програмами із зарубіжної літератури; сформуванню уявлення про місце і значення літературного компоненту у межах середньої освіти, культурологічної компетентності серед інших, передбачених Державним стандартом.

Опорні поняття: Державний стандарт, програма із зарубіжної літератури, ключові компетентності, літературний компонент освіти, рівні базової та повної середньої освіти, літературна компетентність, культурологічна компетентність.

ПЛАН

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30. 09. 2020 р. № 898) та положення «Концепції Нової української школи» (2016).

2. Компетентнісний підхід. Роль зарубіжної літератури у формуванні ключових компетентностей. Старий та новий стандарт.

3. Завдання, принципи та етапи вивчення зарубіжної літератури у загальній середній школі.

4. Літературна освіта та її чинники (наскрізні лінії).

5. Інтегровані предмети в школі: дискусії, проблеми, рішення.

6. Державний стандарт про формування культурологічної компетентності в процесі вивчення зарубіжної літератури.

7. Програма із зарубіжної літератури про зв'язки художньої літератури з культурою в цілому, іншими видами мистецтва.

8. Елементи інтермедіального підходу у літературознавстві в процесі вивчення літературного твору (на конкретному прикладі: розробка уроку).

9. Знайомство з національною культурою в процесі вивчення зарубіжної літератури (на конкретному прикладі: розробка уроку).

10. Інсценізація/екранізація/ілюстрування/переклад в системі вивчення зарубіжної літератури (на конкретному прикладі: розробка уроку).

Література

Основна

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898). URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
2. Концепція Нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednyaua-sch-2016/konceptiya.html>
3. Зарубіжна література. 6–9 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.zarubizhna.literatura-6-9.pdf>
4. Зарубіжна література. 10–11 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Рівень стандарту. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.zarubizhna.literatura-10-11-standart.pdf>
5. Мацевко-Бекерська Л. В. Методика викладання світової літератури: Навчально-методичний посібник. Львів, 2011.
6. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: підручник. Київ, 2010.
7. Ніколенко О. М. Компетентнісний підхід до викладання зарубіжної літератури. *Зарубіжна література*. 2016. № 6. С. 4–9

Додаткова

1. Астрахан Н. І. Літературний твір у системі культури. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Філологічні науки. 2021. Вип. 2 (95). С. 55–66. URL: <http://philology.visnyk.zu.edu.ua/article/view/247441/244742>
2. Вознічук С. А. Фрагменти посібника «Синтез різних видів мистецтв на уроках зарубіжної літератури». *Всесвітня література та культура в навчальних закладах України*. 2008. № 9. С. 2–6.

3. Ільчук М. Т. Інтермедіальність в сучасному німецькомовному літературознавстві. *Мова і культура*. 2014. Вип. 17, т. 6. С. 87-95.
4. Коробкова Н. К. Міжмистецький полілог в аспекті художності. *Вісник ОНУ. Сер.: Філологія*. 2014. Т.20, вип. 1 (11). С. 18-27.
5. Лупак Н. М. Інтермедіальні технології в системі мистецької освіти як педагогічна інновація. *Педагогічні науки: зб. наук. праць*. Вип. LXXXIV. Т. 2. Херсон, 2018. С. 127-132.
6. Маленко О. Інтермедіальність як естетизація художнього дискурсу: митець – мистецтво – читач. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство)*. Вип. 5.: зб. наук. праць / за ред. академіка Л. І. Мацько. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. С. 42-50.
7. Маценка С. *Метамистецтво: словник досвіду термінотворення на межі літератури й музики / графіка Олега Денисюка*. Львів: Априорі, 2017.
8. Самохіна Н. Синтез мистецтв на уроках зарубіжної літератури як поліфункціональний педагогічний засіб. URL: https://lib.iitta.gov.ua/715678/1/Samokhina_19_DTIP_Konf.pdf
9. Ткач І. Міжпредметні і між мистецькі зв'язки на уроках зарубіжної літератури: взаємодія літератури з образотворчим мистецтвом (матеріали з досвіду роботи вчителя) URL: <https://svitfilologa.com.ua/m%D1%96zhpredmetn%D1%96-j-m%D1%96zhmisteck%D1%96-zv%E2%80%99yazki-na-urokah-zarub%D1%96zhno%D1%97-l%D1%96teraturi.html>
10. Ходорич О. Інноваційні педагогічні технології на уроках світової літератури як ефективний засіб формування ключових компетентностей старшокласників. *Дидактика: теорія і практика*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 150– 153. 5

Питання для самоконтролю

1. Якими документами керується вчитель у своїй професійній діяльності?
2. Для чого призначений Державний стандарт базової та повної середньої освіти?
3. У чому полягає сутність компетентнісного підходу до освіти?
4. Назвіть ключові компетентності? Чому вони так називаються?
5. Назвіть основні компетентності літературного компонента освіти. Як, на Ваш погляд, вони взаємопов'язані?

6. У чому полягає сутність культурологічної компетентності?
7. Покажіть зв'язок літературних компетентностей з ключовими.

Практичне завдання

Спираючись на чинну програму із зарубіжної літератури, розробіть урок для старших класів, покажіть, як він буде впливати на формування культурологічної компетентності.

Семінарське заняття № 10

Тема: **ВЧИТЕЛЬ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК СУБ'ЄКТ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. НЕСТАНДАРТНИЙ УРОК ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Мета: охарактеризувати специфіку творчої діяльності вчителя, дати визначення нестандартного уроку з зарубіжної літератури, його змістовних та конструктивних особливостей.

Опорні поняття: творча діяльність, нестандартний урок, класифікація нестандартних уроків, структура уроку, інкультурація, суб'єкт інкультурації, традиція читання, педагогічний досвід.

ПЛАН

1. Шкільний вчитель як агент інкультурації. Роль вчителя словесності в системі культури.
2. Залучення до традиції читання: етапи, форми та методи класної й позакласної роботи.
3. Психолого-педагогічні аспекти творчої діяльності вчителя.
4. Літературознавча дослідницька практика й підготовка до уроку зарубіжної літератури.
5. Передовий педагогічний досвід (відомі вчителі-словесники країни та міста).
6. Нестандартні уроки в системі вивчення зарубіжної літератури.
7. Нестандартний урок в методичній літературі.
8. Критерії оцінки нестандартного уроку.
9. Технічні засоби на нестандартному уроці.
10. Нестандартний урок і система позакласної роботи.

Практичні завдання

1. Підготувати презентацію педагогічного досвіду вчителя зарубіжної літератури (за власними спостереженнями чи методичними розробками, представленими у пресі).
2. Розробити план-конспект нестандартного уроку за обраною темою (прив'язавши його до чинної навчальної програми з зарубіжної літератури).

3. Довести доцільність використання обраних методів, прийомів, видів діяльності, обґрунтувати доцільність проведення нестандартного урока.

Література

Основна

1. Самодрин А. П., Шакотько В. В. Вернадськіанський вектор освіти – шлях до ствердження ноосферного гуманізму. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 3 (204). С. 14–19. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-3\(204\)-14-19](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-3(204)-14-19)
2. Методика викладання зарубіжної літератури. Навчально-методичний посібник. КДПУ ім. В. Винниченка: Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2013. 130 с.
3. Мацевко-Бекерська Л. В. Методика викладання світової літератури: Навчально-методичний посібник. Львів, 2011.
4. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: підручник. Київ, 2010.
5. Ніколенко О. М., Куцевол О. М. Сучасний урок зарубіжної літератури: посібник. 5–11 класи. Київ, 2003.
6. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник [за ред. О. І. Пометун]. Київ, 2004.
7. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: Навчальний посібник. Київ, 2007.

Додаткова

1. Волошина Н. Й. Наукові основи методики літератури: Посібник / Н. Й. Волошина, О. М. Бандура, О. А. Гальонка та ін.; [за ред. Н. Й. Волошиної]. Київ, 2002.
2. Злочевська Н. В. Нестандартні уроки як засіб підвищення ефективності навчання дітей зарубіжної літератури. URL: https://metodklub.ucoz.net/publ/zlochevska_n_v/nestandardni_uroki_jak_zasib_pidvishhennja_efektivnosti_navchannja_ditej_zarubizhnoji_literaturi/6-1-0-4
3. Зубрицька М. Homo legens: читання як соціокультурний феномен. Львів : Літопис, 2004. 351 с.
4. Кичук Н. Формування творчої особистості вчителя. Київ, 1991.

5. Мойсеїв І. Зарубіжна література в людинотворчому вимірі. Київ, 2003.
6. Професія – вчитель літератури: Словник-довідник [упор. Т. Чередник]. Тернопіль, 2009.
7. Самодрин А. П., Білик Н. І., Бобер І. М. Школа – педагогічна майстерня ноосфери. *Імідж сучасного педагога*. 2015. No 4 (153). С. 9-13.

**ТЕМА: ТЕКСТУАЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ В
КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОЦІ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Мета: розкрити місце і значення текстуального вивчення літературного твору на уроках зарубіжної літератури, познайомити з різними поглядами на наукове і шкільне пізнання літературного твору.

Опорні поняття: літературний твір, літературознавчий аналіз, шкільний аналіз, художній текст, інтерпретація літературного твору.

ПЛАН

1. Формування уявлень про історико-літературний контекст як передумова вивчення літературного твору (на прикладі конкретного твору).
2. Теоретико-літературні поняття в процесі шкільного аналізу літературного твору (на прикладі конкретного твору).
3. Цілісний аналіз літературного твору (розробка уроку).
4. Літературознавча концепція як основа аналізу літературного твору на уроці зарубіжної літератури (на прикладі конкретної теми).
5. Застосування літературознавчого методу (формального, герменевтичного, психоаналітичного, архетипного аналізу, інтертекстуального аналізу тощо) в процесі текстуального вивчення твору (розробка уроку).

Практичне завдання

Оберіть для розробки уроку одне з питань плану семінарського заняття.

Література

Основна

1. Клименко Ж. В. Компаративний підхід до викладання літератури в школі. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2010. № 12. С. 6–9.

2. Клименко Ж. В. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи / Ж. В. Клименко. Київ: Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. 340 с.

3. Ніколенко О. М. Художність в оцінці творів мистецтва. *Всесвітня література в сучасній школі*. 2014. № 3. С. 9–10.

4. Словник художніх засобів і тропів [автор-укладач В. Ф. Святовець]. Київ, 2011.

Додаткова

1. Ковбасенко Ю. І. Г. Флобер «Пані Боварі». А. Доде. Цикл творів про Тартарена: матеріали до уроків літератури. 10 клас // Відродження. Мови, літератури, історія народів України у національних школах. Київ, 1994.

2. Ситченко А. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу. Київ, 2004.

3. Таранік-Ткачук К. В. Стилiстичний аналіз художнього твору на уроках зарубіжної літератури. Київ, 2008.

Семінарське заняття № 12

Тема: АКСІОЛОГІЧНО-ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ТВОРІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: МЕТОДИКА І ФІЛОСОФСЬКА ДУМКА

Мета: з'ясувати зв'язок методичної наукової думки із філософською, окреслити філософські основи сучасної гуманітаристики, розкрити обрії впливу філософії на розгортання художнього і, зокрема, літературного дискурсу.

Опорні поняття: ціннісно-емоційна компетентність, філософія, аксіологія, цінності, смисли, філософія життя, філософія діалогу, інтуїтивізм, екзистенціалізм, філософська герменевтика.

ПЛАН

1. Формування ціннісно-емоційної компетентності на уроках зарубіжної літератури.
2. Аксіологічний потенціал художньої літератури. Цінності та смисли в просторі літературного твору.
3. Діалогічно-екзистенційне прочитання літературного твору в школі (за Г. Л. Токмань).
4. Філософська герменевтика як філософське підґрунтя вивчення літератури.
5. Філософські ідеї в дзеркалі літератури: філософія життя Ф. Ніцше і література декадансу, філософія екзистенціалізму й людина абсурду в творчості А. Камю, філософія інтуїтивізму та модернізм тощо (розробка уроку).

Література

Основна

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898)
URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>

2. Ніколенко О. М. Компетентнісний підхід до викладання зарубіжної літератури. *Зарубіжна література*. 2016. № 6. С. 4–9
3. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція. Київ: Міленіум. 320 с.
4. Токмань Г. Л. Урок – філософське дослідження. *Дивослово*, 2002. Випуск 5. С. 41-46.

Додаткова

1. Астрахан Н. І. Література та літературознавство в дзеркалі філософського дискурсу: до питання про основи інтерпретації в умовах загальнокультурного синтезу. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2019. Вип. 90. С. 50-59. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/30411/1/8.pdf>
2. Мацевко-Бекерська Л. В. Методика викладання світової літератури: Навчально-методичний посібник. Львів, 2011.
3. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: підручник. Київ, 2010.

Питання для самоконтролю

1. Наскільки важливим, на Ваш погляд, є вплив розвитку філософської думки на світовий літературний процес?
2. Які філософські школи кінця ХІХ – початку ХХ століття мали особливо посутній вплив на літературний процес ХХ – початку ХХІ століття?
3. Як філософська герменевтика розкриває сутність академічної (навчальної) інтерпретації літературного твору?
4. Покажіть на прикладі конкретного твору, вивчення якого передбачається чинною програмою із зарубіжної літератури, як філософська думка впливає на художні ідеї автора, певний твір як формально-змістовну єдність.
5. Чи можна стверджувати, що смисли, закладені автором у твір і відчитані читачами, - це смисли самого життя?
6. Що вивчає аксіологія?
7. Чи завжди, на Ваш погляд, цінності збігаються зі смислами?
8. Як філософія діалогу дозволяє зрозуміти феномен літературного твору і процес його текстуального вивчення на уроці?

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Поняття про сучасний літературний процес. Взаємодія різних тенденцій як характерна риса сучасної літератури. Постреалізм і постмодернізм. Метамодернізм.
2. Продовження традицій постмодернізму у сучасній зарубіжній літературі. Поняття про постпостмодернізм.
3. Г. Гессе у літературі ХХ ст. Риса модернізму в творчості письменника. Роман «Степовий вовк». Можливості психоаналітичного прочитання та архетипного аналізу.
4. Історія створення роману Г. Гессе «Гра в бісер». Особливості композиції роману.
5. Образ Касталії та проблема духовності в романі Г. Гессе «Гра в бісер». Риса утопії та антиутопії. Смысл назви.
6. Тема жертвенного служіння як домінуюча у романі Г. Гессе «Гра в бісер». Образ Йозефа Кнехта у персонажній сфері роману. Основні мотиви поезій Йозефа Кнехта, їх роль у художньому цілому роману.
7. «Гра в бісер» Г. Гессе як пролог літератури постмодернізму (принцип гри, гіпертекстуальна побудова, інтертекстуальність роману).
8. Творча спадщина М. Фріша в контексті європейської літератури другої половини ХХ століття. «Нехай мене звать Гантенбайн» як роман-експеримент. Особливості організації оповіді в романі – умовність та гра як основні закони художнього світу твору.
9. Принципи організації образної системи в романі М. Фріша «Нехай мене звать Гантенбайн». Гантенбайн – Ендерлін – Свобода, їх функції в образній системі. Жіночі образи.
10. М. Фріш про «історію» як шлях до самоусвідомлення особистості. Особистісна історія та історія людства. Концепція людини в романі «Нехай мене звать Гантенбайн». Смысл назви твору.
11. Становлення «нового роману» у французькій літературі, його основні представники. Романи М. Бютора («Зміна»), А. Роб-Гріє («У лабіринті»), Н. Саррот («Ви їх чуєте?»). Еволюція «новороманістів».
12. Основні тенденції та жанри розвитку французької літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття. Творчість М. Вельбека. Роман «Елементарні частки»: образна система, жанрова природа.

13. «Латиноамериканське диво» і творча особистість Х. Л. Борхеса. Жанр інтелектуально-філософської новели у творчості письменника.

14. Мотиви книги, лабіринту, письма, слова в творах Х. Л. Борхеса. Новели «Вавілонська бібліотека», «Письмена бога», «Алеф», «Сад стежок, що розходяться» та ін.

15. Особливості художньої структури новели Х. Л. Борхеса «Троянда Парацельса». Міфопоетичне мислення письменника в новелі та шляхи його структурного аналізу.

16. Творчість Г. Г. Маркеса і феномен нового латиноамериканського роману. Історія створення роману-міфу «Сто років самотності».

17. Закони художнього світу роману Г. Г. Маркеса «Сто років самотності» і образ Мелькіадеса. Диво у Маркеса. Міфологічний часопростір роману.

18. Принципи побудови образної системи у романі Г. Г. Маркеса «Сто років самотності». Тема самотності та мрія про людську солідарність.

19. Жанр біографії у творчій спадщині Г. Г. Маркеса. Історія створення і публікації мемуарів «Жити, щоб розповідати про життя». Тема становлення письменника й літературно-художньої творчості як центральна у книзі. Риси постреалізму і постмодернізму.

20. Творча еволюція І. Кальвіно й становлення європейського постмодернізму. Особливості композиції роману «Якщо подорожній одної зимової ночі».

21. Тема читання та книги в романі І. Кальвіно «Якщо подорожній одної зимової ночі». Суспільство і література в художній інтерпретації письменника. Образна система твору. Образи автора, читача та читачки.

22. У. Еко – італійський історик, культуролог, літературознавець, письменник.

23. Історія створення роману У. Еко «Ім'я Рози». Проблематика роману: історичні, культурологічні, філософські, семіотичні аспекти.

24. Особливості організації оповіді та персоносфера роману У. Еко «Ім'я Рози». Адсон із Мелька та Вільгельм Баскервільський. Жанрова природа роману.

25. «Нотатки на полях "Імені Рози"» У. Еко як естетична декларація постмодернізму.

26. Місце роману «Таємниче полум'я цариці Лоани» у творчій спадщині У. Еко. Феномен «паперової пам'яті» й концепція людини у творі. Значення літературних ремінісценцій. Мотиви туману, лабіринту, книги, полум'я серед інших мотивів роману.

27. Особливості композиції роману М. Павича «Хозарський словник». Гіпертекстуальна побудова твору. Стратегії прочитання.

28. Приципи побудови образної системи роману М. Павича «Хозарський словник». Образ принцеси Атех. Ловці снів у романі. Хозари як глибинне людство. Сон як метафора тексту. Своєрідність метафоричного мислення М. Павича.

29. Місце «Унікального роману» в творчості М. Павича. Композиція роману й авторська інструкція щодо прочитання. Образна система. Демонічні персонажі у творі. Образ митця і концепція творчості.

30. О. Памук – представник турецької літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст. Місце роману «Мене звати Червоний» у творчій спадщині письменника.

31. Хронотоп роману О. Памука «Мене звати Червоний». Світ мусульманського сходу у творі. Образ Стамбула. Особливості організації оповіді та персоносфери. Система оповідачів.

32. Тема митця та мистецтва у романі О. Памука «Мене звати Червоний». Проблеми співвіднесення Сходу та Заходу, традиції та новаторства, індивідуального стилю та колективної співпраці митців. Мотиви книги, сліпоти, часу, пам'яті в романі.

33. Письменники – лауреати Нобелівської премії з літератури ХХ – ХХІ ст. Дж. Максвелл Кутзее, Ельфріда Елінек, Гарольд Пінтер, Маріо Варгас Льюса та ін. (за вибором).

34. Основні риси наукової фантастики. Аналіз одного з науково-фантастичних романів (за вибором).

35. Жанр антиутопії в літературі ХХ століття (за вибором).

36. Література фентезі в контексті художнього дискурсу постмодернізму.

37. Методологічні засади викладання зарубіжної літератури у школі. Предметно-об'єктна сфера методики навчання зарубіжної літератури.

38. Шкільний вчитель як агент інкультурації. Роль вчителя словесності в системі культури.

39. Залучення до традиції читання: етапи, форми та методи класної й позакласної роботи.

40. Психолого-педагогічні аспекти творчої діяльності вчителя.

41. Літературознавча дослідницька практика й підготовка до уроку зарубіжної літератури.

42. Передовий педагогічний досвід (відомі вчителі-словесники країни та міста).

43. Нестандартні уроки в системі вивчення зарубіжної літератури. Нестандартний урок в методичній літературі.

44. Критерії оцінки нестандартного уроку. Технічні засоби на нестандартному уроці. Нестандартний урок і система позакласної роботи.

45. Формування уявлень про історико-літературний контекст як передумова вивчення літературного твору (на прикладі вивчення конкретного твору).

46. Теоретико-літературні поняття в процесі шкільного аналізу літературного твору (на прикладі конкретного твору).

47. Цілісний аналіз літературного твору (розробка уроку).

48. Літературознавча концепція як основа аналізу літературного твору на уроці зарубіжної літератури (на прикладі конкретної теми).

49. Застосування літературознавчого методу (формального, герменевтичного, психоаналітичного, архетипного аналізу, інтертекстуального аналізу тощо) в процесі текстуального вивчення твору (розробка уроку).

50. Державний стандарт про формування культурологічної компетенції в процесі вивчення зарубіжної літератури.

51. Програма із зарубіжної літератури про зв'язки художньої літератури з культурою в цілому, іншими видами мистецтва.

52. Елементи інтермедіального підходу у літературознавстві в процесі вивчення літературного твору (на конкретному прикладі: розробка уроку).

53. Знайомство з національною культурою в процесі вивчення зарубіжної літератури (на конкретному прикладі: розробка уроку).
54. Інсценізація/екранізація/ілюстрування/переклад в системі вивчення зарубіжної літератури (на конкретному прикладі: розробка уроку).
55. Формування ціннісно-емоційної компетенції на уроках зарубіжної літератури.
56. Аксиологічний потенціал художньої літератури. Цінності та смисли в просторі літературного твору.
57. Діалогічно-екзистенційне прочитання літературного твору в школі (за Г. Л. Токмань).
58. Філософська герменевтика як онтологічне підґрунтя вивчення літератури.
59. Філософські ідеї у дзеркалі літератури: філософія життя Ф. Ніцше і література декадансу, філософія екзистенціалізму й людина абсурду в творчості А. Камю, філософія інтуїтивізму та модернізм тощо (розробка уроку).
60. Література, літературознавство, методика літератури в контексті філософії діалогу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Астрахан Н. І. Література як утопія : Монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 244 с.
2. Ісаєва О. О. Виклики сучасності і шкільна літературна освіта в Україні: у пошуках відповідностей. *Актуальні проблеми професійної підготовки студентів-філологів до роботи в сучасному просторі*: [збірник статей]/ редкол.: І. В. Козлик (голова) й ін. Івано-Франківськ: Симфонів форте, 2017. Вип. 1. С. 29-37.
3. Ісаєва О. О. Значення самостійних шкільних курсів «Українська література» і «Зарубіжна література» для майбутньої успішної життєдіяльності сучасної особистості цифрової епохи. *П'яті Волошинські читання. Творча майстерня Ніли Волошиної у перспективі філологічного простору Нової української школи: тези доповідей Усеукраїнської науково-практичної конференції (м, Миколаїв, 22-25 червня 2017 року)*. Миколаїв: ОІППО. 2017. С. 56-59.
4. Ісаєва О. О. Чи буде особистість майбутнього Homo legens. *Дивослово*. 2014. № 4(685). С. 2-10.
5. Мілованова В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : навч. посібник. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 2-ге вид., випр. і доп. 172 с.
6. Токмань Г. Екзистенціально-діалогічне прочитання художнього тексту : Вибрані студії. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2016. 336 с.

Додаткова

1. Астрахан Н. І. Гаррі Поттер Дж. К. Ролінг: розвивальний потенціал дидактичної інтерпретації. *Science and Education. Педагогіка – Education*. 2019. Issue 4. С. 31-40.
2. Астрахан Н. І. Вставна новела в художній структурі роману М. Фріша «Нехай мене звать Гантенбайн». *Питання літературознавства : науковий збір.* / гол. ред. О. В. Червінська. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. Вип. 95. С. 7-19.
3. Астрахан Н. І. Духовно-творчий та історичний виміри буття в художньому цілому філософського роману: «Гра в бісер» Г. Гессе та «Доктор Живаго» Б. Пастернака. *Мова і культура. (Науковий журнал)*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. Вип. 19. Т. V (185). С. 112-121.

4. Астрахан Н. І. Музика як основа універсальної мови духовної культури (на матеріалі роману Германа Гессе «Гра в бісер») // Музична фактура літературного тексту : інтермедіальні студії / за редакцією Світлани Маценки. Львів : Апріорі, 2017. С. 161–170.

5. Бугайко Т. Ф., Бугайко Ф. Ф. Майстерність учителя-словесника. Київ: Рад. школа, 1963.

6. Волощук Є. В. Чарівна флейта Модерну. Духовно-естетичні тенденції німецькомовної модерністської літератури ХХ ст. у ліриці Р. М. Рільке, прозі Т. Манна, драматургії М. Фріша: Монографія. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008.

7. Герасимов Ю. О. Виразне читання медитативної лірики Ліни Костенко (на прикладі програмної поезії «Страшні слова, коли вони мовчать...»). *Українська мова та література*. № 6 (776). 2013. С. 38-41.

8. «Гуллівер у Швейцарії». Макс Фріш – інтелектуал на перехресті традицій і культур : [зб. наук. праць] / НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка, Центр германістики; упоряд.: Маргім Укзер, Євгенія Волощук, Олександр Чертенко ; [вступ. ст. К. Шьоненбергера]. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2012. 255 с.

9. Давиденко Г., Стрельчук Г., Гринчак Н. Історія зарубіжної літератури ХХ століття. К.: Центр учбової літератури, 2011. 488 с. URL: https://pidruchniki.com/1584072027945/literatura/istoriya_zarubizhnoyi_literaturi_xx_stolittya

10. Затонський Д. Макс Фріш – прозаїк і драматург. *Вікно в світ*. 2002. №1. С. 5-24.

11. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: Наук.-метод. посіб. Київ: МАУП, 2000.

12. Ісаєва О. О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів при вивченні зарубіжної літератури: Посібник для вчителя. Київ: Ленвіт, 2000.

13. Ісаєва О. О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури. Київ, 2003.

14. Євченко О. В. Особливості організації текстової єдності у постмодерністському романі Італо Кальвіно «Якщо одного разу зимової ночі мандрівник...». *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2010. Випуск 53. Філологічні науки. С. 203–208.

15. Капська А. Й. Як навчити учнів виразно читати. Київ: Рад. школа, 1978.
16. Ключек Г. Сучасна шкільна мовно-літературна освіта: спроба системного аналізу. *Дивослово*. 2002. № 4. С. 26–32.
17. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: «К.І.С.», 2004.
18. Лісовський А. М. Морфологія художності твору і вивчення літератури в школі. Київ: Ленвіт, 2005.
19. Літературознавчий словник-довідник / Ред. кол.: Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів, В. І. Теремко. 2-е вид., випр., доп. Київ: Академія, 2006. (Nota bene).
20. Лупак Н. М. Інтермедіальні технології в системі мистецької освіти як педагогічна інновація. *Педагогічні науки: зб. наук. праць*. Вип. LXXXIV. Т. 2. Херсон, 2018. С. 127-132.
21. Маленко О. Інтермедіальність як естетизація художнього дискурсу: митець – мистецтво – читач. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство)*. Вип. 5.: зб. наук. праць / за ред. академіка Л. І. Мацько. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. С. 42-50.
22. Мацапура В. Особливості лірики та різні підходи до її аналізу. *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 1998. № 11.
23. Маценка С. Метамистецтво: словник досвіду термінотворення на межі літератури й музики / графіка Олега Денисюка. Львів: Априорі, 2017.
24. Мірошниченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах. Київ, 2010.
25. Ніколенко О. М., Куцевол О. М. Сучасний урок зарубіжної літератури. Київ: Академія, 2003.
26. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. Київ, 2000.
27. Пелипейко І. А. Вивчення ліричних творів у 8–10 класах. Київ, 1982.
28. Савина А. Прояви металітературності в романі Італо Кальвіно «Якщо подорожній одної зимової ночі». *Вісник Житомирського державного*

університету імені Івана Франка. Філологічні науки. 2020. Вип. 1 (92). С. 33–41. DOI 10.35433/philology.1 (92).2020.33-41

29. Степанішин Б. Викладання української літератури в школі. Київ, 1995.

30. Султанов Ю. І. Особливості літературного розвитку учнів 5–7 класів. Зарубіжна література в навчальних закладах. 1999. № 8. С. 2–7.

31. Ткаченко А. О. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2003.

32. Ходорич О. Інноваційні педагогічні технології на уроках світової літератури як ефективний засіб формування ключових компетентностей старшокласників. *Дидактика: теорія і практика*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 150– 153.

33. Шалагінов Б. Б. Науковий та «шкільний» аналізи художнього тексту *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2004. № 6. С. 6–9.

34. Шуляр В. І. Урок літератури в умовах 12-річної школи: 5–9 класи. Миколаїв, 2006.

Інтернет-ресурси:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020р. № 898) URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>

2. Електронна бібліотека «Джерело». URL: <http://ukrlib.com>

3. Зарубіжна література. 6–9 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.zarubizhna.literatura-6-9.pdf>

4. Зарубіжна література. 10–11 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Рівень стандарту. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.zarubizhna.literatura-10-11-standart.pdf>

5. Ісаєва О. О. Методи вичення зарубіжної літератури в школі. URL: <http://www.isaieva.kiev.ua/download/prez-1-2-metod.pdf>

6. Концепція Нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednyaua-sch-2016/konceptiya.html>
7. Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua/>
8. Самохіна Н. Синтез мистецтв на уроках зарубіжної літератури як поліфункціональний педагогічний засіб. URL: https://lib.iitta.gov.ua/715678/1/Samokhina_19_DTiP_Konf.pdf
9. Ткач І. Міжпредметні і між мистецькі зв'язки на уроках зарубіжної літератури: взаємодія літератури з образотворчим мистецтвом (матеріали з досвіду роботи вчителя) URL: <https://svitfilologa.com.ua/m%D1%96zhpredmetn%D1%96-j-m%D1%96zhmisteck%D1%96-zv%E2%80%99yazki-na-urokah-zarub%D1%96zhno%D1%97-1%D1%96teraturi.html>
10. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури в школі. Тернопіль, 2009. URL: http://library.udpu.org.ua/library_files/437729.pdf
11. All Nobel Prizes in Literature URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/lists/all-nobel-prizes-in-literature/>

Навчальне видання

Астрахан Наталя Іванівна
Ващенко Тетяна Юріївна

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
ІЗ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ»
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ